

Semnal

Resurecția recitalului

VIRGIL MUNTEANU

Dicționarele se mărginesc să dea o definiție extrem de săracă acestei forme de spectacol. Definiția, în toate dicționarele lumii, vorbește despre recital în legătură exclusiv cu muzica. Lucrurile s-au schimbat, dicționarele au rămas în urmă. Lucrurile s-au schimbat, noțiunea s-a îmbogățit. Sint decenii de cînd vorbim de recital și în teatru.

În ceea ce mă privește, primul recital de care îmi amintesc este cel pe care-l oferea George Vraca prin anii cincizeci. „La un semn, un țarm de altul, legînd vas de vas, se leagă...”

O sărbătoare.

Au cutezat să iasă din tiparele tradiției, oferind spectacole unice în felul lor, George Vraca, Ludovic Antal... și alții, nu mulți la număr. Și nu consecvent, nu programatic. Ci ca o izbucnire, ca o revărsare din preaplinul personalității lor artistice. Ca o afirmare răspicată a rudeniei strinse dintre teatru și poezie.

Fiindcă, oricîte forme ar îmbrăca recitalul astăzi, domatoare rămîne, în recital, rostirea versurilor. Interpretarea artistică, la nivel creator, a versurilor. Ar fi, însă, prea puțin, prea sărac, să ne mărginim a lega recitalul teatral de poezie. Experiența ne arată că interpretul, în recital, a folosit monoloage dramatice, proză, fragmente de eseu... Cine poate spune cu exactitate unde este marginea recitalului teatral? Cît, din lumea artelor, poate cuprinde?

Citeva lucruri sînt sigure.

Recitalul se găsește în plină resurecție. Fenomenul a devenit aproape

(spun „aproape” din prudență!) atotcuprinzător. O dovadă o constituie existența, de cîțiva ani încoace, a Galei recitalurilor dramatice de la Bacău. O altă dovadă o constituie existența, în Festivalul național „Cîntarea României”, a unei secțiuni speciale a recitalurilor, pe lângă marea secțiune a teatrului. Acesta este un lucru sigur.

Alt lucru sigur: recitalul este nu numai o formă a personalității artistice a actorului sau a grupului de actori de a se manifesta, de a se înfățișa altfel decît supus rigorilor (o, atît de prețioase și prețuite, de altfel) artei interpretative, în munca lui (sau lor) de valorificare scenică a textului dramatic propriu-zis. Recitalul este și un semn sigur al nivelului de cultură al actorului, al puterii lui de investigație, al capacității lui de selecție. Nimeni nu-i cere (din păcate!): „fă un recital din cutare poet!” Recitalul se naște din dorința actorului, prin stăruința lui, în ceasurile lui de răgaz (de fapt, de nesomn!), într-o îndirjită muncă de cercetare a cărților, într-o istovitoare muncă de identificare cu substanța poeziei... Însoțindu-se, nu de puține ori, cu muzica. (Iată încă un lucru sigur, însoțindu-se și cu muzica!)

Așa s-au născut, așa s-au făcut cunoscute, așa ne-au fermecat multe recitaluri teatrale, dintre care ne mai stăruie în memorie, adînc incrustate, recitalurile „semnate” Irina Răchîțeanu, Leopoldina Bălănușă (cu Anda Călugăreanu), Ion Caramitru (cu Dan Grigore), Adam

Erzsébet, Tudor Gheorghe, Romel Stănciugel, Illyes Kinga, Sorin Postelnicu, Brîndușa Zaița-Silvestru, Agatha Nicolau, Christian Maurer, grupul de tineri de la „Bulandra” condus de Florian Pittiș (vă mai amintiți La Lili-eci?). Alexandru Repan, Adela Mărculescu... Prin ei (și prin cîți alții!), poezia și-a găsit o nouă cale către iubitorii ei. Prin recital, Eminescu, Bacovia, Arghezi, Ștefan Aug. Doinaș, Adrian Păunescu, baladele populare, au pătruns mai adînc în conștiința maselor. Poezia rostită cu talent, cu știință, cu înțelegere, poezia rostită profesional, devine mai explicită, mai accesibilă, mai fascinantă, în toată încălcătura ei de idei și sentimente alese.

Să încurajăm resurecția recitalului. Să facem loc ideii că recitalul, ca formă de spectacol (în această vreme, în care spectacolul trebuie să-și croiască drum și mai larg către public), recitalul poate să se desfășoare în săli de clasă, în amfiteatre, în uzină, pe estradă, în aer liber, în case de cultură mai modeste, oriunde. Recitalului nu-i trebuie prea mult decor, nu-i trebuie lumini speciale, nu-i trebuie mai nimic din noianul de accesorii care fac tehnica teatrului modern. Recitalul reprezintă forma cea mai simplă și mai directă de apropiere a literaturii de cititorii săi, prin intermediul acestui vrăjitor care e actorul.

Recitalul e un act de cultură. E un act de patriotism.

Să devenim partizanii activi ai resurecției recitalului!